

DÜŞÜK REZERV UYARISI VE PİYASALARDAKİ SON DALGALANMA

Uluslararası Para Fonu (IMF) ülkemizi “yüksek dış finansman ihtiyacı ve düşük rezervler konusunda uyararak bu durumun Türkiye’yi şoklara karşı savunmasız bıraktığını” dile getirdi. “Küresel Dengesizlikler ve Kovid-19 Krizi” başlığıyla yayınlanan raporda; pandemi konusunda belirsizliklerin ve ikinci dalga tehlikesinin devam ettiği, küresel ticaretin sert düşüslere neden olabileceği ve bu durumun gelişmekte olan ülkelerin cari açıklarını yönetmede problemler doğurabileceği belirtildi. Türkiye’ye yapılan tavsiyeler: Hızlı kredi büyümesi dizginlenmeli, krizden etkilenen en savunmasız kesime maddi destek sağlanmalı, rezervler arttırılmalı, enflasyonun kalıcı bir şekilde düşürülmesi hedeflenmeli, Ülkemizin brüt rezervlerinin dış finansman ihtiyacını karşılama oranınının 2019 da %64 iken Mayıs sonunda %40'lara kadar düşmüş olduğuna dikkat çekildi. Temmuz sonu itibariyle bu oran daha da düştü.

Son günlerde Financial Times ve Wall Street Journal gazetelerinde de Türk ekonomisi hakkında makaleler yayınlandı. Bu makalelerde Türkiye'nin şu ana kadar yürüttüğü kur savaşını sürdürme imkânının kalmadığı, cephanesinin tükenmekte olduğu vurgulanmakta. Bilindiği üzere 2015 yılından bu yana izlenen ekonomi politikaları sonunda zaman zaman kur atakları yaşanmaktadır. Bu hadisenin çeşitli nedenleri var. Yapısal nedenlerin yanında izlenen para ve maliye politikalarının başarısızlığı, T.C.M.B ve B.D.D.K.'nin bağımsız bir politika izleyemeyişi, iletişim eksikliği, merkez bankası kanalıyla aşırı para basımı, izlenen T.L. negatif reel faiz politikası, dolarizasyon, fiyat istikrarı politikasından uzaklaşma, 2017 de yaşanan hızlı büyüme ve birden çok seçim nedeniyle uygulanan popülist politikalar ile düzenleyici kurumların dış piyasaları endişeye sevk eden swap yaptırım uygulamalarını sıralamak mümkün. KGF yoluyla aşırı kredi pompalanması ve nihayet 2020 yılında yaşanan pandemi sonrasında döviz kurunu baskılamak için kamu bankaları aracılığıyla döviz satılması rezervlerin erimesine yol açtı. Mayıs ayından itibaren bizim dışımızdaki gelişmekte olan ülkelerde rezerv kaybı durdu. Türkiye negatif ayrıştı. Merkez Bankasının brüt rezervi 31 Temmuz'da 90,2 milyar dolar swap yükümlülüğü ise 58,9 milyar dolar oldu. Swap sonrası net rezervi (-)32,4 milyar dolara düştü. 2013 yılı ekonomimizde kırılma noktasını oluşturdu. Bu tarihten sonra izlenen ekonomi politikalarındaki radikal değişiklikler, popülist uygulamalar, 2016 yılında yaşanan hain darbe girişimi piyasaları oldukça olumsuz etkiledi. Bir de bunlara jeopolitik riskler, AB, A.B.D ve Rusya gerginlikleri de eklenince makroekonomik göstergeler dalgalı seyirler izlemeye başladı. Türk ekonomisinin başlıca yumuşak karnı “döviz sorunu” dur. Büyüme ve kalkınma için yurtiçi tasarruflar yetersiz olduğundan dış kaynağa başvurmak zorunda kalıyoruz. Aksi halde cari açığımızı finanse edemiyor, potansiyel büyümelerimizi gerçekleştiriyoruz. Ülkemizin 1950'lerden bu yana yaşadığı siyasi handikapların arkasında daima ekonomik olarak döviz problemi yatar.

Geldiğimiz noktada dolar/T.L 7.32'leri, euro 8.66'i, gram altın 484 TL'yi geçmiş durumda. BIST %5'i aşan oranda düştü. Piyasalarda belirsizlik ve oynaklık son derece arttı. Dolar/TL'yi 7 liranın altında tutmak için rezervlerimizden 60 milyar dolar erittik yine de başarılı olmadık. Üstüne kamu bankalarının açık pozisyonunu arttırdık, yerleşiklerin dolarizasyonunu yükselttik. Kısa vadeli dış borçların yüksekliği (dış finansman ihtiyacının milli gelire oranı %25'lerde) iç ve dış piyasalarda endişe verici özelliğini koruyor. Bütçe açığı yüksek, enflasyon düşürülemiyor. Bütün bu nedenlerle CDS'lerimiz düşüyor güven ve istikrar tesis edemiyoruz. B.D.D.K yabancılara ilişkin yasakları başta aktif rasyosu olmak üzere büyük ölçüde hafifletti. T.C.M.B de oynaklığın azaltılması konusunda her türlü araçların finansal istikrar ve fiyat istikrarı çerçevesinde kullanılacağını açıkladı. Bu açıklamalara rağmen piyasalarda oynaklık ve dalgalanma devam ediyor. Bu dalgalanma ve oynaklıklar sonrasında TL'sindeki değer kaybı döviz cinsinden borcu olan özel sektör ile yine döviz ve altın cinsinden borcu olan kamu sektöründe borçların çevrilmesini zorlaştıracak.

IMF'nin uyarısında ne kadar haklı olduğumu yaşadığımız bu kur dalgalanmasında görmüş olduk. Aslında bu dalgalanma sonbaharda bekleniyordu. Rezervlerin eksiye düşmesi ve Londra'da T.L likiditesinin kısılması sonucu T.L faizlerinin %6,8'den %1050'ye çıkması bardağı taşıran son damlalar oldu. Londra'da T.L bulamayan yatırımcılar bu defa ellerindeki hisse senedi ve tahvil gibi T.L varlıklarını satışa geçtiler. BIST'in aşırı düşmesinin sebebi buydu. Bundan sonra ne olacak? T.L likiditesi azaltılacak, fonlama geç likidite penceresinden yapılacak bu yolla T.L negatif faizi düşürülecek. (yani faiz artacak) Bundan sonra bu önlemler yetmezse daha fazla sermaye kontrollerinin devreye alınması söz konusu olacak. Bu gelişmeler sonunda hangi önlem alınırsa alınsın ekonomimizin daralmasına ve aynı anda enflasyon ve işsizliğin artmasına şahit olacağız. Zor günler bizi bekliyor. Radikal sorunlarla yüzleşmemenin bedelini tüm ülkemiz fakirleşerek ödemek zorunda kalacak.

